

Rundveeketen werkt aan verplichte BVD/IBR-bestrijding

'BVD is een sluipmoordenaar'

De rundveesector staat aan de vooravond van de verplichte bestrijding van BVD en IBR. Partijen in de hele kolom hebben de intentie uitgesproken in 2016 met een verplichte bestrijdingscampagne te starten. Het plan wordt breed door de sector gedragen in het streven naar een duurzame veehouderij met minder antibioticagebruik.

De virusziekte BVD kost de Nederlandse melkveehouderij jaarlijks miljoenen euro's.

Copyright foto

ZLTO start vrijwillige BVD-bestrijding

Alle 80 melkveehouders en 180 vleesveehouders in Zeeuws-Vlaanderen kunnen sinds september meedoen aan een pilot van ZLTO, om binnen enkele jaren BVD op hun bedrijf uit te bannen. Binnen het project worden steekproeven met melk- en bloedmonsters gedaan, om te inventariseren of een veestapel besmet is met het virus of niet.

De bedoeling is dat zoveel mogelijk bedrijven in Zeeuws-Vlaanderen BVD-vrij worden, zegt melkveehouder Johan Brouwers (foto) uit Ossensisse, regioportefuillehouder rundvee bij ZLTO. „We hopen dan ook dat alle rundveehouders meedoen, of ze nu wel of geen lid zijn van de standsorganisatie. Maar we gaan niemand dwingen.”

Drie fases

Het project bestaat uit drie fases. In de eerste fase wordt onderzocht wat de status van het bedrijf is. Dit onderzoek met behulp van een Quickscan wordt volledig uit de pilot gefinancierd en is dus interessant voor elke deelnemer, vindt Brouwers. Er wordt een monster van tankmelk genomen, dat op dragereigenschappen wordt onderzocht. Verder wordt er van vijf kalveren van ongeveer negen maanden oud bloed getapt, om te onderzoeken of daar antistoffen in zitten.

Wordt er geen BVD op het bedrijf aangetroffen, dan vindt er alleen nog

monitoring plaats (fase

3). Wanneer er wel

een besmetting wordt

geconstateerd, wordt er

samen met de dierenarts en de GD een plan van aanpak gemaakt om dragers op te sporen en van het bedrijf af te voeren (fase 2). De kosten van dit traject zijn voor de veehouder zelf. De derde fase betreft de monitoring.

Afgesloten gebied

De meeste melkveehouders zijn inmiddels benaderd, zegt Brouwers. De vleesveehouders komen in december aan de beurt, als zij hun dieren hebben opgesteld. „Hoewel de BVD-druk hier zeker niet hoger is dan elders in Nederland, willen we de virusziekte het liefst helemaal uitbannen. Bedrijven worden steeds groter, veehouders willen een gezonde veestapel zonder sores. Dan kun je efficiënt boeren en houd je plezier in je werk.”

Volgens Brouwers is Zeeuws-Vlaanderen een mooi afgesloten gebied voor deze pilot, vanwege de natuurlijke grens met de Westerschelde. Verder grenst het gebied aan België, dat volgend jaar met een verplichte BVD-bestrijdingscampagne gaat starten. Het project wordt gesponsord door de provincie Zeeland en de Rabobank.

„BVD is een sluipmoordenaar”, zegt Toon van Hoof, portefeuillehouder diergezondheid van LTO Nederland. „Boeren hebben in eerste instantie vaak niet in de gaten dat de ziekte op hun bedrijf aanwezig is. BVD tast de weerstand van de koeien aan: er ontstaan bijvoorbeeld klauw- en vruchtbaarheidsproblemen en de dieren hebben meer last van mastitis. Bovendien blijven dragers binnen de veestapel het virus continu uitscheiden, waardoor er voortdurend nieuwe besmettingen zijn. Een BVD-uitbraak op een bedrijf kan veel schade veroorzaken.”

Verkenning

De rundveesector gaat de komende anderhalf tot twee jaar een verkenning uitvoeren om te kijken hoe de verplichte bestrijding van zowel BVD als IBR moet worden aangepakt. In dit traject wordt onderzocht wat de juridische en wettelijke kaders zijn waarbinnen de bestrijdingsprogramma's kunnen worden uitgevoerd en welke methodieken daar financieel, technisch en organisatorisch het best bij passen. „We zitten nog met een heleboel vragen”, zegt Van Hoof. „Die willen we allemaal in een trechter stoppen en waar deze smal wordt, hopen we de antwoorden te krijgen.”

Volgens Van Hoof leeft bij de sector het belang van een verplichte bestrijdingscampagne. „LTO heeft over dit onderwerp in 2010 een peiling onder de leden gehouden. Daaruit kwam naar voren dat dit het moment is om de verplichte aanpak door te zetten. Ook tijdens sectorbijeenkomsten in het land merk ik dat bijna iedereen positief is over een dergelijke campagne, op een enkel geluid na. We willen een sector waarin dierwelzijn en diergezondheid hoog in het vaandel staan en we willen het antibioticagebruik terugdrin-

gen. Daarnaast speelt de exportpositie van dieren, fokmateriaal en producten een rol. We zien in landen om ons heen dat verplichte BVD- en IBR-bestrijding al gaande is, we mogen als veehouderijland niet achterblijven. En niet onbelangrijk: een gezonde veestapel is goed voor het imago van de sector.”

De bestuurder beseft als geen ander dat een verplichte bestrijdingscampagne gevoelig kan liggen bij boeren die te maken hebben gehad met de gevolgen van de vervuilde vaccins tijdens de verplichte IBR-bestrijding in 1998. „Dat heeft bij sommige veehouders tot traumatische ervaringen geleid. Maar er wordt nu dagelijks tegen BVD gevaccineerd. Dus dat het veilig is, wordt dagelijks bewezen”, aldus Van Hoof.

Miljoenen euro's schade

Ook voor de veeverbeteringsorganisatie CRV is er alles aan gelegen om BVD en IBR verplicht te bestrijden, zegt Jos Buiting, manager coöperatieve zaken van CRV. Hij schat in dat BVD de Nederlandse melkveehouderij jaarlijks miljoenen euro's kost. „We streven in Nederland naar een duurzame veehouderij, met gezonde veestapels voor de productie van melk en vlees. Daar passen geen dierziektes bij. Verder kan BVD een enorme schadepost voor de individuele veehouder betekenen. Bij het doorlopen van een bestrijdingsprogramma moet de boer (financieel) door de zure appel heen bijten, maar als hij BVD-vrij is, heeft hij daar voor zijn bedrijfsvoering veel profijt van.”

Daarnaast speelt een IBR/BVD-vrije status een belangrijke rol in de handel van exportvaarzen, vervolgt Buiting. Jaarlijks worden er 35.000 tot 40.000 vaarzen over de hele wereld geëxporteerd. „We kunnen met onze diergezondheidsstatus niet achterblijven op

ons omringende landen als Duitsland, Denemarken en België. Een IBR/BVD-vrije status voegt voor de veehouder een extra waarde toe, omdat zijn vaarzen meer waard worden. Andersom geldt natuurlijk ook: Nederland kan een slechtere concurrentiepositie krijgen ten opzichte van vrije landen. Bovendien kunnen we problemen krijgen met het transport, als we met niet-vrije dieren door Duitsland naar bijvoorbeeld Rusland of Oekraïne rijden. Duitsland zou dat kunnen weigeren en ons verplichten het transport anders te regelen, bijvoorbeeld over zee. Dat kost weer extra geld.”

Geart Benedictus, voorzitter van Veepro Holland, bevestigt dat Nederland gezien zijn exportpositie niet kan achterblijven met een verplichte BVD/IBR-bestrijding. Veepro is een van de aanjagers in deze discussie geweest, zegt hij. „We zijn blij dat het initiatief nu sectorbreed wordt opgepakt. Landen om ons heen zijn al vrij of bezig vrij te worden. Nederland loopt wat dat betreft achter.” Volgens Benedictus is het met export altijd zoeken welke diergezondheidsstatus een klant wil. „Maar hij wil in ieder geval geen dieren met BVD importeren. Het afgelopen jaar hebben we bijvoorbeeld op Afrika geëxporteerd, er ontstaan nieuwe markten. Ook deze landen vragen steeds vaker om certificaten.”

Verantwoordelijkheid

De verplichte bestrijdingscampagne past in de lijn van de afspraken van de Duurzame Zuivelketen, zegt Mona van Spijk, programamanager duurzame melkproductie bij de Nederlandse Zuivel Organisatie (NZO). „We streven daarin onder meer naar het verlengen van de levensduur van koeien en een vermindering van het antibioticagebruik. Op beide punten speelt de aanpak van BVD/

De rundvee­sector heeft nog zeker anderhalf tot twee jaar nodig om tot een gedegen verplicht BVD/IBR-bestrijdings­programma te komen. „Maar verplicht is verplicht“, zegt Toon van Hoof.

IBR een rol. Dat geldt niet alleen voor de melkveehouderij, maar ook voor de kalversector. We zetten de aanpak ketenbreed neer, we nemen daarin onze verantwoordelijkheid.

In de kalverhouderij treft je ook dieren aan die niet goed gedijen. De precieze oorzaak is niet altijd duidelijk, maar dat BVD daarin een rol kan spelen, weten we wel.”

Van Spijk wijst erop dat FrieslandCampina, een van de leden van de NZO, met het vernieuwde kwaliteits- en duurzaamheidsprogramma Foqus Planet vooruitloopt op de verplichte BVD-bestrijding. Wanneer de leden instemmen met het vernieuwde Foqus Planet zullen melkveehouders vanaf 2015 beloond worden als hun bedrijf een BVD/IBR-onverdachte of BVD/IBR-vrije status heeft. De zuivelonderneming fungeert hiermee als voortrekker, anticiperend op de gezamenlijke aanpak, aldus de beleidsmedewerker. „De bewustwording van zowel melkveehouder als erfbetreder wordt vergroot. Dat is een

belangrijk punt in de duurzame ontwikkeling van de melkveehouderij.”

Voortrekkersrol

Hoe de bestrijdingsprogramma's worden uitgevoerd, wordt in de komende jaren onderzocht. De GD zet momenteel de verschillende BVD-programma's op een rijtje, inclusief die in het buitenland, zegt Van Spijk. „Er zijn verschillende mogelijkheden om de ziekte aan te pakken, bijvoorbeeld door te vaccineren of via oorbiopten. Ook de maatregelen verschillen per land: zo is er een verschil in het tijdstip van afvoer van besmette dieren in België en Duitsland. Wij willen toe naar een systematiek die goed bij de Nederlandse veehouderij past. En door met een weloverwogen aanpak te komen, kunnen we mogelijk een voortrekkersrol in Europa krijgen.” Bij de bestrijding van IBR ligt dit wat ingewikkelder. Het huidige programma van de GD

sluit niet aan op de Europese aanpak, legt Van Spijk uit. „De Europese benadering berust op veel (bloed)onderzoek. Wij werken veelal met tankmelkonderzoek en monitoring, maar dat past niet in het Europese programma. Willen we met het Nederlandse systeem verder, dan zullen we binnen Europa moeten lobbyen om onze systematiek geaccepteerd te krijgen. Daar gaat nog wel wat tijd in zitten.”

Verplicht is verplicht

Toon van Hoof verwacht dat de rundsector nog zeker 1,5 tot 2 jaar nodig heeft om tot een gedegen verplicht bestrijdingsprogramma te komen. En verplicht is verplicht, benadrukt hij. „Dat betekent dat alle veehouders moeten meedoen. Maar er zijn nu ook al bedrijven die BVD-vrij zijn of in een programma meedraaien. Veehouders raken zich er steeds meer van bewust dat het verstandig is om bepaalde ziektes op het bedrijf uit te bannen.” ■

Bovine Virus Diarree

Bovine Virus Diarree is een wereldwijd voorkomende infectie bij rundvee. Gemiddeld 1 tot 2 procent van de dieren ouder dan zes maanden is BVD-drager. Zij zijn de voornaamste bron van verspreiding van het BVD-virus binnen de rundveepopulatie, omdat zij continu virus uitscheiden. Runderen die in contact komen met een drager, maken een BVD-infectie door.

De klinische verschijnselen van een infectie zijn onder meer afhankelijk van het feit of het dier afweerstoffen tegen het virus heeft, zegt Linda van Duijn, dierenarts van de Gezondheidsdienst. Wordt een dier voor het eerst besmet, dan kan het klinische verschijnselen vertonen, zoals koorts, melkproductiedaling en vruchtbaarheidsproblemen. Verder kan de

vrucht besmet raken via de placenta.

Vaak ziet men ook helemaal niets bij een BVD-besmetting, omdat de verschijnselen niet heel typisch zijn, aldus Van Duijn. Vanaf ongeveer tien dagen na de infectie gaat een dier levenslang afweerstoffen aanmaken. Een herbesmetting gaat vaak ongemerkt voorbij: dieren met afweerstoffen vertonen geen ziekteverschijnselen en verwerpen niet. Uit onderzoeken blijkt dat 60 procent van de Nederlandse runderen ouder dan zes maanden afweerstoffen heeft tegen BVD. Van deze leeftijdsgroep is 1 à 2 procent BVD-virusdrager. Volgens de dierenarts blijkt uit recent onderzoek ook dat op het gros van alle niet-vrije bedrijven (72 procent) dieren met afweerstoffen lopen. Op basis van actuele

cijfers komt daarnaast naar voren dat op 25 procent van de bedrijven waar een BVD Quickscan is uitgevoerd, een sterke aanwijzing is dat er dragers op het bedrijf aanwezig zijn. Het grootste deel van schade door BVD wordt veroorzaakt door BVD-dragers op het bedrijf: sterfte, slechte groei en ontwikkeling en het vaker ziek zijn. Een ander deel wordt veroorzaakt door acute infecties in het hele koppel, met productiedaling, abortussen, slechtere vruchtbaarheid, groeivertraging, sterfte en behandelingskosten tot gevolg. Volgens de GD varieert de schade per gemiddelde aanwezige melkkoe op besmette bedrijven van 19 tot 129 euro. Van alle melkveebedrijven in Nederland is momenteel 36 procent BVD-virusvrij of BVD-tankmelkonverdacht.